Beretning om FoU-virksomheten 2004-2007

Dette notatet oppsummerer FoU-virksomheten ved Høgskolen i Finnmark for perioden fra og med 2004 til og med 2007. Det er tidligere gitt ut en FoU-årsmelding for 2004, men for 2005 ble det bare begynt på et utkast og ny FoU-koordinator har ikke fått etablert rutiner med å utarbeide slike årsmeldinger. Formålet med denne beretningen er å etablere en samlet framstilling av virksomheten i forrige styreperiode, som også var perioden for det forrige FoU-utvalget. Den skal dels tjene som samlet dokumentasjon, men også som et utgangspunkt for diskusjonen av strategi for de kommende fire årene.

Første kapittel beskriver FoU-utvalgets arbeid og sammensetning og de rammer som har ligget til grunn for utvalgets arbeid.

Annet kapittel ser på målene som har vært satt opp for FoU-virksomheten i denne perioden.

Tredje kapittel framstiller oppnådde resultater på ulike områder

I fjerde kapittel vurderes resultatene opp mot de oppsatte målene, og det diskuteres en del viktige utforinger framover på bakgrunn av dette.

1 FoU-utvalgets arbeid

1.1 FoU-utvalgets mandat og sammensetning

FoU-utvalgets mandat har vært å:

- være et rådgivende organ for styret og rektor i saker som angår forskningsvirksomheten ved høgskolen
- fordele forskningsmidler gjennom virkemiddelordningene
- utgjøre redaksjon for høgskolens publikasjonsserie. Utvalget velger selv redaktør
- stå for den faglige kvalitetssikring av høgskolens FoU- rapportering
- foreslå eventuelle endringer av utvalgets mandatområde

Utvalget består av prorektor, en representant for vitenskapelig ansatte fra hver avdeling, og en representant for studentene. Totalt fem personer. Utvalget velger selv leder. Vitenskapelig tilsatte velges for fire år, mens studentrepresentant velges for ett år. FoU-konsulenten er sekretær for utvalget. Sammensetningen fra 01.01.2004 til og med møte 3/2007 (22. mai) har vært:

Medlemmer	**Varamedlemmer**	**Representerer**
Ketil Hanssen (leder/prorektor)	Sonni Olsen	
Anitha Eriksson	Herbert Zoglowek, Hanne K. Nilsen, Ole M. Johansen	PHF
Mehmet Mehmetoglu	Sissel Fredriksen, John Dalseng	NSF
Grete Mehus	Gudrun Nilsen, Inger Skoglund	HF
Hanne Høyer 2004 og 2005 Erlend Kristensen, 2006 og 2007		Studentene

Sekretær: Kari Berg fram til og med møte 3/2006 (15. juni). Etter denne dato: fou-koordinator Lars Krogh som begynte i sin stilling 1. august 2006.

1.2 FoU-utvalgets møter og økonomiske rammer

	2004	2005	2006	2007
Antall møter	5	4	5	6
Antall saksnummer	34	37	43	46
Budsjettramme	1 425 004	2 552 500	3 057 000	2 962 000
Driftsm. tilsk. NFR			120 600	270 000
Andre ekst. bidrag[1]			10 000	104 000
Forbruk	1 120 491	2 044 395	1 959 196	2 961 732
Viktige saker (Ut over fordeling av interne virkemidler, Forskningsdagene og andre faste oppgaver)	• Førstelektorprogram • Nytt Ufd stipend • Forskningsdagene • Rullering strategiplan • Om høgskolens tidsskrifthold • Professorstipend	• Incentivmidler for skriving av vitenskapelige artikler • Forskerskole • Handlingsplan FoU 2005-2007	• Nye skjema og justerte regler for virkemiddel-ordningene	• Strategi-innspill for 2007 – • Forskningsetiske retningslinjer

1.2.1 FoU-utvalgets virkemidler

FoU-utvalget har følgende virkemidler:

- Vikarstipend
  som delvis dekker fullt frikjøp for inntil et halvt år ad gangen. Pengene bevilges til den enkeltes avdeling. Midlene kan søkes av fast tilsatte, etter minst ett års ansettelse, som trenger frikjøp for å komme videre i prosjekt. Det kreves ett års pliktarbeid etter uttak av vikarstipend. Det legges vekt på at stipendet fører til publiseringer.
- Driftsstøtte
  Driftsstøtte kan søkes av fast ansatte og vikarer (minimum 2 år) i **undervisnings/ forskningsstillinger**. Driftsstøtte tildeles ikke for kvalifisering til mastergrad eller tilsvarende. For høgskolelektorer/amanuenser skal støtten inngå i karriereplan og fortrinnsvis bidra til doktorgrad/ førstekompetanse. For førstekompetente, dosenter og professorer skal støtten bidra til ytterligere kunnskapsutvikling. Driftsstøtte omfatter støtte til:
  - **Drift av forskningsprosjekt:** utstyr, reiser, lønn til leid personale, språkvask, oversettelse og lignende. Språkvask gis primært til vitenskapelige arbeider som skal presenteres i internasjonale fora. Ved begrensede midler vil skriftlige bidrag bli prioritert foran foredrag.
  - **Mentor** kan søkes av personer som arbeider med sluttføring av førstelektorsøknad og doktorgrad og som har veileder utenfor HiF. Krav til mentor er at vedkommende har fast stilling ved en høgre utdannings-/forskningsinstitusjon og førstekompetanse.
  - **Konferansestøtte** gis primært til konferanser hvor søker skal fremlegge eget arbeid. Ved begrensede midler vil foredrag bli prioritert foran posters og andre faglige bidrag.
- Fagmiljøstøtte
  Miljøstøtte kan søkes av fag, faggrupper, og fast ansatte i undervisnings/forskerstillinger. Miljøstøtte kan gis som driftstøtte for flerfaglig samarbeid ved HiF eller mellom ansatte ved HiF og andre institusjoner. Den kan også gis til internasjonale- og nasjonale konferanser som arrangeres ved HiF.
- Insentivmidler for publisering i kategori 1 og 2 tidsskrifter
  Denne ordningen ble etablert i 2005 og det gis støtte per publiseringspoeng som tilfaller HiF etter bestemte regler.

2 Mål for FoU-virksomheten i perioden

Målene for FoU-virksomheten ble satt gjennom Høgskolens strategiplan 2005-2007. Nedenfor følger den delen av denne som omhandler FoU:

FoU-virksomheten ved HiF skal ha høy kvalitet og ha relevans nasjonalt og internasjonalt. Den skal særlig bidra til regional utvikling og være en ressurs for utdanningstilbudet. Resultatene må

[1] Samfinansiering av tiltak/prosjekt med nHS og FORNY med ca 60 000 og støtte kr 34 000 til Forskningsdagene "Researchers Night" var de viktigste bidragene her.

synliggjøres slik at HiF framstår som en attraktiv samarbeidspartner for andre forskningsinstitusjoner og for samfunns- og næringsliv.
Forskningsprosjekter bør i størst mulig grad ta opp i seg forhold knyttet til både kjønnsmessige og flerkulturelle aspekter ved samfunns- og næringsliv i regionen.

2.1 Strategier og tiltak

I tillegg til det overordnede målet, som går både på kvalitet og relevans inneholdt strategiplanen 3 hovedstrategier (eller kanskje heller delmål) og tiltak innenfor disse (a-f), samt 6 resultatmål og tiltak for å nå disse målene (g-v).

1) Høgskolen skal arbeide for en klarere FoU-profil og for et godt renommé som FoU-institusjon.
Tiltak:
a) Høgskolestyret fastlegger høgskolens FoU-profil, rektor, dekaner og FoU-utvalg skal følge opp i praktisk handling
b) Regionalt relevante prosjekt av god kvalitet, og der resultat leveres i tide bygger godt renommé
c) Systematisk informasjon til media om forskningsresultat bygger renommé. Se punkt r).

2) Forskningsinnsatsen ved HiF skal være orientert rundt problemstillinger av stor samfunnsmessig, næringsmessig og kulturell betydning i en region med særegen natur, arktisk kultur og flerkulturell befolkning. Fram til 2007 prioriteres forskning på:
i) natur- og kulturbasert reiseliv
ii) naturressurser
iii) livsbetingelser i flerkulturelle samfunn
iv) praksisfeltet i opplæringssektoren

Tiltak:
d) Dekanene lager oversikt over hvordan den FoU-tid de har innvilget passer med høgskolens satsingsområder
e) Nye stipendiatstillinger plasseres på prioriterte fagområder
f) Mastergradsstudenter tilbys masteroppgaver på høgskolens prioriterte områder, gjerne for å støtte opp om fagpersonalets forskningsområder

3) HiF skal spisse og styrke sin kompetanse gjennom å:
i) stimulere til økt gjennomføringsgrad med flere publikasjoner og gode systemer for dokumentasjon og formidling av resultater
ii) arbeide for mer tverrfaglig forskningssamarbeid og for å utvikle team og faggrupper framfor mer individrettet FoU-innsats.
iii) stimulere til samarbeid med andre FoU-institusjoner
iv) stimulere til 1.lektor/doktorgradskompetanse, særlig på fagområder der slik kompetanse er lite utbredt
v) stimulere til praksisrettet forsknings- og utviklingsarbeid.

2.2 Resultatmål og tiltak

1) **Høgskolen skal årlig være engasjert i minst 3 større nasjonale eller internasjonale FoU-prosjekt.**
Tiltak:
g) Fagansatte oppfordres av dekanene til å engasjere seg i større FoU-prosjekt og gis tid til dette i sin arbeidsplan
h) FoU-utvalgets årsmelding skal gi oversikt over hvilke større prosjekt HIF er involvert i

2) **I planperioden skal HiF ha en økning i vitenskaplige publikasjoner på 25 %.**
Tiltak:
i) FoU- utvalgets tildelinger av vikarstipend, og øvrige ytelser skal ha dette som hovedmål
j) Høgskolens Forskerskole skal lette de fagansattes vei til artikkelskriving og muligheter til økte forskningsbevilgninger

k) FoU- utvalget vil vurdere om dagens virkemidler er formålstjenlig for å få til en økning i antall vitenskapelige publikasjoner

3) Fagtilsatte skal som hovedregel være tilknyttet faggrupper.

Tiltak:

l) FoU- utvalget og dekanene samarbeider om å få etablert flere godt fungerende faggrupper rundt aktive forskere

m) FoU- utvalget vil finansiere og lage bedre struktur for forskningsgruppene

4) Eksternt finansiert FoU skal økes signifikant i løpet av perioden.

Tiltak:

n) Høgskolens engasjerte FoU-leder arbeider systematisk med å få fram nye eksternfinansierte prosjekt, samt gi søkerstøtte til grupper som vil forlenge prosjekt

o) **D**ekanene støtter aktivt ansatte som ønsker å involvere seg i eksternt finansiert FoU, med tid og penger

5) FoU-virksomheten evalueres av høgskolestyret årlig i forbindelse med framlegging av årsmelding.

Tiltak:

p) FoU-utvalgets leder og sekretær legger til rette for at høgskolestyret kan drøfte FoU-virksomheten på en formålstjenlig måte

q) Styrets vedtak legges til grunn for videre utvikling av FoU-virksomheten

6) Forskningsresultater skal jevnlig presenteres gjennom en aktiv bruk av media.

Tiltak:

r) FoU-utvalgets sekretær lager et systematisk opplegg for å presentere forskning i fylkets aviser - på en kortfattet måte, og i samarbeid med avisene

s) Forskningsdagene utnyttes til å få fagansatte til å skrive artikler om sin forskning i pressen

t) Forskningsdagene brukes aktivt til å spre forskningskunnskap ute i fylket og i nye fora

u) Informasjonsmedarbeider og dekaner øker medieomtale av høgskolens dr.gradskandidater ved å bidra med tilrettelegging av pressestoff.

3 Oppnådde resultater

3.1 Resultater i forhold til de oppsatte resultatmål

3.1.1 Deltakelse i nasjonale og internasjonale prosjekt

I følge målet skulle høgskolen være engasjert i minst tre større nasjonale eller internasjonale prosjekt og dette målet må nok sies å være oppnådd selv om det kan diskuteres hva som kan regnes som større nasjonale eller internasjonale prosjekt. I nedenstående oppstilling har vi satt opp en del prosjekt som vi mener hører til i denne kategorien og lagt inn prosjektenes varighet over tid, slik at det kan telles opp for hvert år.

	2004	2005	2006	2007
Næringsrettet høgskolesatsing				
VRI (virkemidler i regional innovasjon)				
ArctiChildren				
Leonardo				
Flerkulturelle møteplasser (SHP-prosj)				
ReiselivsArena Finnmark				
The construction and negotiation of Borders				
Teknologi og design som komp.skaper for en framt. i nord				
Tilpasset oppl., spes.underv. og grunnleggende ferdigheter knyttet til innføringen av Kunnskapsløftet. (NFR-progr.)				
OCIN (Old Care International Network)				

3.1.2 Økning i vitenskapelige publikasjoner

Det viktigste målet for dette er antallet oppnådde publikasjonspoeng for publisering i nasjonale og internasjonale tidskrifter i kategori 1 og 2. For denne indikatoren har utviklingen vært slik:

Resultatindikator	Resultat			
	2004	2005	2006	2007
Publikasjonspoeng per undervisnings-. forsknings- og formidlingsstilling	(16,9) 0,110	(9,5) 0,065	(20,28) 0,140	(22,09) 0,146
Antall titler	15	16	26	29
Titler, ikke poenggivende publiseringer	264	285	269	230

I følge målet for dette området skulle publikasjonspoengene økes med 25%. Økningen har vært på ca 33% målt i publikasjonspoeng per ansatt, som vel er det mest korrekte måltallet. Antallet titler har økt med 93%. Det er altså en økende tendens til at artikler skrives i samarbeid med personer fra andre institusjoner, noe som må ansees som en gunstig utvikling når antallet publikasjonspoeng som tilfaller høgskolen samtidig øker.

FoU-utvalget etablerte som tidligere nevnt en insentiv-ordning der det gis en premiering per publikasjonspoeng til forfatterne av artikler som kommer inn i gruppe 1 eller 2 tidsskrift. Midlene kan tas ut som lønn eller brukes til faglige formål.

Når antallet ikke poenggivende titler går ned behøver ikke dette være uttrykk for at mer populærvitenskapelig publisering går tilbake, men kan også skyldes at praksis med å registrere avisartikler, møteinnlegg etc. har endret seg.

3.1.3 Utvikling av faggrupper

En stadig større del av FoU-midlene går til faggrupper. Professorstilingen på spesialpedagogikk og professor II-stillingene ved sosialarbeiderutdanningen og ved Helsefag fungerer godt når det gjelder å organisere fagmiljø. I tabellen nedenfor har satte opp en oversikt over aktive faggrupper som FoU-utvalget har bevilget til de siste fire årene med angivelse av bevilgning (i tusen kr).

	2004	2005	2006	2007
Faggruppe for distriktskvinneforskning	40	40	70	70
Forskningsgruppe kultur og identitet	20	10		
Tverrfaglig prosjekt, sosialarbeiderutdanningen	20			
Skrivegruppe Helsefag		30	35	26
Faggruppe utviklingsverksteder		20	25	
Statsvitergruppe		10		
Teknologi og design				7
Bearbeide datamatriale om fjellstuene i Finnmark				30
Lærende nettverk i Finnmark (inkl. samarb. med skoler)				60
Opplevelsesdimensjonen i konferansemarkedet (MICE)				96
Faggruppe knyttet til "Toppfag Finnmark"				50
Midler til stimulering til dannelse av faggrupper				30
	80	130	130	369

Tabellen ovenfor favner ikke det fagfelleskapet som seksjonene og avdelingene utgjør i seg selv og de fagfellesskapene som organiseres rundt professorstillingene (fast ansatte og II'ere) de seinere årene. Graden av fagfellesskap i det ordinære arbeidet varierer fra avdeling til avdeling og over tid, men FoU-utvalget mener at selv om det er mye igjen når det gjelder å utvikle fagmiljøene har de siste årene representert en klar framgang på dette området.

3.1.4 Økning av eksternt finansiert FoU

I rapporteringen til departementet oppgis faktisk forbruk av midler i NFR og EU-støttede prosjekt og omfanget av eksternt finansiert virksomhet (EFV) for de enkelte år. Tallene viser altså ikke hvor mange ulike oppdrag/prosjekter vi har klart å få finansiert, men hva som faktisk er gjennomført de enkelte år.

Resultatindikator	Resultat			
	2004	2005	2006	2007
NFR-tildeling per undervisnings-, forsknings- og formidlingsstilling (1000 kr)	(4 045) 26,32	(2 322) 15,81	(3 068) 21,20	(3 589) 23,74
EU-tildeling per undervisnings-, forsknings- og formidlingsstilling (1000 kr)	(195) 1,27	(149) 1,01	(993) 6,86	(153) 1,01
Omfang av eksternt finansiert virksomhet (EFV) (1000 kr)	10 166	12 322	12 006	10 326

Tabellen viser at den eksternt finansierte virksomheten som er gjennomført har holdt seg rimelig konstant og at vi ikke har klart å få til den økningen av gjennomføringsevne som lå i målformuleringene på dette området. I denne sammenheng kan det nevnes at vi i 2007 hadde en meget stor tilslagsprosent på NFR-finansierte prosjekt, idet vi fikk tilslag på prosjekt for tett opp under 15 mill kr. Dersom vi klarer å frigjøre kapasitet til en god jobbing med disse prosjektene legger dette grunnlag for en betraktelig økning av årlig uttak av slik finansiering. NFR-prosjektene krever en betydelig grad av egenfinansiering og vi har i samband med tilslagene i 2007 erfart at vi ikke har et helhetlig oversyn over dette idet søknadene sendes inn uten at dette er drøftet tilstrekkelig gjennom.

Utenom ArctiChildren og Leonardo har vi ingen EU-finansierte prosjekt, og det bør settes inn større ressurser på å skaffe slike. De krever egenfinansiering og gir ikke lønnsomhet, men er viktige for internasjonaliseringsarbeidet.

3.1.5 Årsmeldinger og oppfølging fra høgskolestyret

Det ble laget en årsmelding i 2004 og påbegynt en melding i 2005. Da ny FoU-koordinator kom inn høsten 2006 ble han for sent oppmerksom på at slike årsmeldinger var vedtatt laget og har ikke maktet å følge opp dette siden. Denne meldingen for alle årene er et forsøk på å rette på dette og bruke årsmeldingen(e) som et grunnlag for de videre strategidiskusjoner. Det gjenstår med andre ord mye før en kan si at høgskolestyret utnyttes som en ressurs i utviklingen av FoU-aktivitetene ved høgskolen.

3.1.6 Formidling gjennom aktiv bruk av media

Vi har ikke gode systemer for å kunne følge denne indikatoren, men inntrykket er at vi fortsatt er for dårlige på dette området. Forskningsrådet registrerte en oppgang fra 16 til 41 presseoppslag fra 2006 til 2007 i samband med Forskningsdagene, men vi har ikke gode tall fra tidligere år.

I løpet av 2006 ble de fleste av våre eksternt finansierte prosjekt presentert på Høgskolens egne nettsider, og sidene er ajourført i 2007. Likevel kan disse presentasjonene bli mye bedre og få en mer standardisert form. Den internt finansierte FoU-virksomheten, dr.gradsstipendiatene og vikarstipendene er i liten grad presentert. En god presentasjon av virksomheten via egne nettsider vil være en viktig ressurs også for en mer aktiv bruk av media, og for at media selv kan få en oversikt over hva som gjøres og hvem som gjør det.

3.2 Andre viktige resultater

3.2.1 Forskerutdanning

I følge hovedmålet for FoU-virksomheten skal den være en ressurs for utdanningstilbudet. En måte dette kan synliggjøres på er at den bidrar til at en stadig høyere andel av undervisningspersonalet får førstekompetanse, dr. grad eller professorkompetanse. Per 2007 har høgskolen 27 % av de fagansatte med førstekompetanse eller høyere. Landsgjennomsnittet er 37 %.
I betraktning av at mange av våre førstekompetente vil kunne gå av med pensjon de nærmeste årene viser dette at vi har en stor utfordring på dette området. Selv om vi kvalifiserer fem nye årlig vil dette trolig ikke holde tritt med avgangen. Det blir derfor viktig å sette i verk tiltak med å etablere kvalifiseringsprogram.

Det ble igangsatt et forskerkurs i 2005/2006 som ikke ble fullført. Videre var det også et førstelektor-program som ikke er oppsummert og videreført. I samband med NOKUT-evalueringen satte helsefag i gang med et eget program for førstekompetanseutvikling og oppnådde meget gode resultater med dette.

Det ble i 2007 holdt et skrivekurs for dr. gradsstipendiatene som samlet 15 deltakere.

Tabell over antall personer i dr.gradsløp og antall dr.gradseksamener de enkelte år:

	Finans.	**Disput.**	**Avtaleperiode**			
			2004	2005	2006	2007
Kristi Berg Nordstrand	HiF					
Nina Prebensen	HiF	2006				
Geir Zakariassen	UFD					
Sylvia Frantzen	Kd1	2007				
Odd Leknes	Kd2					
Lilly Anne Elgvin	HiF					
Helge Pedersen	NFR					
Mai Camilla Munkejord	Kd3					
Gudrun Nilsen	Kd4					
Marit H. Hoveid (flyttet)	Kd5					
Bente Haug	HiF					
Kari Jæger	BOV/HiF					
Marit Anti	BOV-IN/BF/HiF					
Grete Mehus	HiF					
Gro Jensen	Kd6					
Eli Synnøve Skum Hanssen	BOV					
Gunnar Birkelund	Ikke avt.	2005				
Synnøve Th. Andersen	Ikke avt.					
Wenche Kjæmpenes	Ikke avt.					
Kjell Olsen	Ikke avt.	(2008)				
Leena Niiranen	Ikke avt.					
Eva Jørgensen	Ikke avt.					
Jo Espen Tau Strand	Ikke avt.					

3.2.2 Styring og ledelse av FoU-virksomheten ved HiF

Forskningsressursene til de fagansatte representerer et meget stort antall årsverk. Det rapporteres ikke fra dekanene nøyaktig hvor store disse ressursene er på hver avdeling. Totalt representerer denne ressursen i alle fall mellom 30 og 50 årsverk og er altså en betydelig ressurs som det er viktig å få

utnyttet effektivt. I følge den overordnete strategien for FoU i perioden har vi hatt en ambisjon om å styrke ledelsen og oppfølgingen av denne FoU-ressursen. Her gjenstår det fortsatt mye.

4 Noen konklusjoner og utfordringer for det videre arbeidet

Ut fra denne gjennomgangen vil vi punktvis peke på en del viktige utfordringer i det videre arbeidet med å styrke FoU-virksomheten ved høgskolen i Finnmark:

- Forskerutdanningen.
    - Gjennomstrømmingen av dr. gradsstudenter bør bli bedre
    - Førstelektorprogram er viktig for å øke andelen førstekompetente
    - Satsing på forskergrupper/fagmiljø
    - Utnytte professorstillingen og II'erstillinger i forskerutviklingen
- Strategisk ledelse av FoU-virksomheten
    - Styrking av ledelsen på sentralt nivå og vurdering av reorganisering
    - Styrking av FoU-ledelsen på avdelingsnivå
- Kapasitet til å ta eksterne oppdrag.
    - Det bør bli mulig å forhåndsdisponere også ressurser til eksterne oppdrag i årsverkene
- Systemer for kvalitetssikring av FoU
    - Skape en felles forståelse av hva som ligger i prosjektlederansvaret
    - Prosjektledermanual bør utvikles der også støttefunksjonene for prosjektledere klargjøres
- Formidling og synliggjøring av FoU-virksomheten
    - Forskningen må synliggjøres bedre på egen web
    - Forskerne bør få tilbud om kurs i mediahåndtering
    - Forskningsdagene bør utnyttes som formidlingsarena og bli et felles lederansvar

---

Vedtatt i FoU-utvalget 31. mars 2008 (sak 22/08)
Godkjent i høgskolestyret 16. april 2008